

1. KRITERIJUMI NAUCNOSTI TEORIJA I HIPOTEZA

Teorija je koherentan skup manje ili vise naucnih pretpostavki (hipoteza) koje cine jednu celinu i zaokruzen sistem. Ta celina se odnosi na neki fenomen ili grupu fenomena, u teznji da ih objasni.

Kriterijumi koje treba da zadovolji neki skup misljenja da bi postao naucna teorija:

- koherentnost (unutrasnja neprotivrecnost teorije, povezanost),

- jednostavnost,

- empiricnost (proverljivost teorije u praksi),

- odsustvo tautologije i cirkularnosti pretpostavke (tautologija je ponavljanje jedne misli razlicitim recima),

- originalnost teorije.

Karl Popper: sve za sta je moguće pronaći iskustvenu proveru (i potencijalno opovrgavanje) spada u nauku a ono za sta nije moguće pronaći empirijske i eksperimentalne provere i dokaze spada u teorijsku nauku ili u domen spekulacije odnosno metafizike. Popperov kriterijum falsifikacije i obaranja naucnih teorija i zakona.

Definicija teorije stvaralastva: interdisciplinarna oblast koja koristi naucna saznanja kako iz filozofije tako i iz teorijske ili eksperimentalne nauke, ali i iz oblasti same umetnosti i

stvaralastva.

2. OBJASNITI ODNOS ETIKE, ESTETIKE, TEORIJE STVARALASTVA I LICNOSTI STVARALACA

Estetika je nastala od grcke reci aisthesis znaci osetljivost, osecajnost, primanje i otkrivanje preko oseta. Estetika se bavi umetnoscu, a ne lepim.

Pitagora je smatrao da je dozivljaj lepog delo cula i usmeravanje naseg opazanja na poseban nacin, dok je harmonija kosmicka pojava odnosno sustina svega na svetu, pa i umetnosti. Platon tvrdi: cula opazaju „lepo stvari“, a dusa opaza „lepo ideje“. Sokrat daje ucenje o opstevaljanosti pojma i varljivosti spoznaje culima.

Teorija stvaralastva bavi se: umetnoscu, naukom i psihologijom stvaraoca i njegovog cina. Etika je disciplina koja se bavi pojmovima dobra i zla.

Aristotel: osnovni princip je princip svrhovitosti, priroda sve cini radi neke svrhe. Nikomahova etika: eticke vrline, osecanja, htenja, delanja, pravicnosti. Intelektualne vrline: pravicnost, saznavalacke, rasudjivacke vrline i umovanje.

3. KOJE SU DVE GLAVNE PODELE U ETICI, STA JE SUSTINA JEDNOG A STA DRUGOG POGLEDA NA SVET

Dve glavne podele su: deontoloski, i utilitaristicki moral.

4. KAKO GLASI KANTOV KATEGORICKI IMPERATIV

On je rekao: postupaj samo po onoj maksimi za koju istovremeno mozes da zelis da postane opsti zakon odnosno, postupaj tako da covecanstvo u svojoj licnosti kao i u licnosti svakog drugog coveka uvek vidis kao smisao i svrhu a nikada samo kao sredstvo.

5. GLOBALIZACIJA I STVARALASTVO. NAVESTI DOBRE NASPRAM PATOLOSKIH OBLIKA GLOBALIZACIJE

Dobri: internet povezivanje globusa i brzina informacija, putevi i telekomunikacija, zajednicka istrazivanja u svemiru.

Patoloski: nasilje i kontrola, jednoobraznost i istost, monopol i hegemonija, finansijsko-bankarska redukcija slike sveta, finansijska spekulacija i korupcija kao normalne pojave, asimetričnost, sinhronizitet bez dijahronije, novi profi-man, raskorenjeni, agresivni psihopata neoliberalizma.

6. DEF. KREATIVNOSTI I TEJLOROVA PSIHOLOSKA PODELA NA RAZLICITE TIPOVE

Kreativnost je pojava koja se javlja na svim covekovim uzrastima, svim kulturama i oblastima

ljudskog rada. Povezana je sa inteligencijom, produktivnoscu, pozitivnim mentalnim zdravljem, originalnoscu, a uzrokovana je samo-realizacijom, sublimacijom, restrikcijom destruktivnih impulsa.

– Terman (1954) definise talenat i nadarenost deteta kao visoke opste intelektualne sposobnosti.

– Flanagan (1962) talenat ne definise preko izuzetnih pojedinaca vec kao ukupan opseg ljudskih potencijala za ucenje u normalnoj populaciji.

– Milinkovic (1973) kreativan je onaj pojedinac ciji jedinstveni sklop licnosti omogucuje da u odredjenim okolnostima stvara nove proizvode od sireg drustvenog znacaja.

– Torans (1972) kreativnost je proces razvijanja novih ideja kada covek ne moze da nadje poznato resenje za neki problem.

– **Tejlor (1959)** 1.ekspresivna kreativnost sastoji se u slobodnom izrazavanju kao sustinskom, 2. Produktivna kreativnost-dolazi do ovladavanja vestinama i tehnikama i do kontrole slobodne igre, 3.inventivna kreativnost-opazanje novih relacija izmedju odvojenih momenata ili delova proizvoda (pr.pronalazacka nova upotreba poznatih stvari), 4.inovativna kreativnost-u dejstvo stupa visi stupanj apstraktne konceptualizacije, npr.doprinis nekoj naucnoj teoriji, 5.emergentna kreativnost-pojavljivanje necega sasvim novog, novog principa, ili promena citave paradigme u nauci i umetnosti, to je najvisi nivo kreativnosti.

7. NAJVAZNIJE ODLIKE KREATIVNOSTI

Glavne odlike kreativnosti su: 1.originalnost, 2.fleksibilnost, 3.stvaralacka fantazija, 4.tolerancija prema neodredjenosti, 5.otvorenost i zatvorenost iskustva, 6. Kreativna generalizacija,

7.fluentnost ideja, 8.otkrivanje i formulisanje problema.

8. NAVESTI GRANE NAUKA KOJE SE BAVE PSIHOLOSKIM TEORIJAMA SPOSOBNOSTI I STVARALASTVA

Time se bave teorijska psihologija, eksperimentalna, neuroloska, razvojna, psiholingvistika,, diferencijalna psihologija, psihopatologija, i psihometrija-faktorska analiza.

9. OBJASNITI KATELOVU PODELU NA DVA TIP A INTELIGENCIJE I ODNOS E IZMEDJU NJIH

Podela na opstu fluidnu i opstu kristalizovanu inteligenciju. Odnosi: 1. korelacija izmedju dav tipa je 0,40. 2. dva tipa inteligencije razlikuju se i razvojno-fluidna ranije završava razvoj i ranije tokom zivota pocinje njeno opadanje, 3. prilikom povreda tj. lezija mozga dva tipa inteligencije su razlicito pogodjena, 4. fluidna int. je uslov za kristalizovanu, ova druga od nje zavisi, 5. oba tipa int.su iznad tzv primarnih mentalnih sposobnosti, odnosno deluju na njih uzrocno.

10. STA SU PRIMARNE LJUDSKE SPOSOBNOSTI, NAVESTI I OBJASNITI 17 FAKTORA

Katel je definisdao primarne ljudske sposobnosti:

1. verbalna sposobnost-razumevanje recnika, razumevanje procitanog, gramatika i sintaksa, nalazenje ekvivalentnih ili slicnih izreka i poslovica itd,
2. numericka sposobnost-sabiranje, oduzimanje, deljenje, mnozenje,
3. spacijalna sposobnost-testovi sa lavirintima, sahovskim poljima i kockama,
4. perceptivna brzina-nalazenje slicnosti u slikovnom materijalu konfiguracijama, citanje u ogledalu, prepoznavanje brojcanika,
5. brzina zatvaranja celine-to su testovi sa opazanjem celine, odnosno geštalta,
6. induktivno zakljucivanje- otkrivanje pravila, principa, tajnih sifri,
7. deduktivno zakljucivanje-testovi silogizama, prevljenja pretpostavki,
8. neposredno pamcenje (asocijativno)-pamcenje parova reci, parova reci i slika, parova brojeva i slika,
9. mehanicko znanje i vestine-testovi poznavanja orudja i naprava, uvidjanje nacina rada odredjenih uredjaja i masina,
10. verbalna fluentnost-testovi reci koje pocinju i završavaju se na odredjeni nacin, anagrami,
11. fluentnost ideja-testovi tema, zagonetki, davanja naslova, raznovrsnost i upotreba predmeta,

12. prestrukturiranje celine (fleksibilnost)-testovi skrivenih figura i skrivenih slova,
13. opsta motorna (psihomotorna) koordinacija-testovi koordinacije ruku ili nogu, voznja na poligonu itd,
14. rucna spretnost-testovi usmeravanja rucnih ali i noznih pokreta,
15. muzicka osetljivost za visinu i boju-testovi muzicke sposobnosti (sišor),
16. vestina grafickog predstavljanja-testovi crtanja ljudske figure ili objekata,
17. fleksibilnost naspram frigidnosti-testovi originalnih i neobicnih upotreba reci i objekata, izvodjenje udaljenih pretpostavki i posledica.

11. KOJI STUPNJEVI U PSIHOLOSKOM RAZVOJU INTELIGENCIJE POSTOJE, OBJASNITI

1.Senzomotorna inteligencija - predgovorna faza od godinu i po do dve god starosti-prvi stupanj u razvoju inteligencije koji pocinje izmedju preverbalne inteligencije i konceptualne misli.za ovu fazu karakteristicna je imitacija i perceptivna i motorna asimilacija pokreta opazenih od strane odojceta.prva senzomotorna inteligencija se sastoji iz sezomotornih koordinacija.tek daljim razvojem percepcije i stvarne motorike odojceta stvaraju se uslovi za prelazak na misaonu inteligenciju,

2. predoperativna - A) simbolicka i prekonceptualna misao-period od pojave govora tj simbolicke funkcije, od godinu ipo, dve, do oko cetvrte god, pred kraj ovog perioda dete je sposobno da podrazava, imitira izvesne reci i pocinje da uci da govori. Dete ne razlikuje individualno od opsteg. B) intuitivna misao-od 4 do 7-8 god stvara se intuitivna misao, cija postepena artikulacija dovodi do pocetka stvaranja operacije.

3. konkretna - od 7,8 do 11, 12 god zivota organizuju se tzv konkretne logicke i prostorno-vremenske operacije, operaciona grupisanja misli ciji su cilj objekti kojima se moze rukovati ili koji mogu da budu neposredno opazeni. Objekti su i dalje vezani za njihova imena, tj za simbole. Razvijaju se prostorno-vremenska i logicko matematička grupisanja i operacije vezane za klase, relacije i brojeve,

4. apstraktna - od 11,12 god do kraja puberteta, izgradjuju se tzv formalna, apstraktna misao, reverzibilna i uzrocno-posledicna misao, dedukcija i kombinatorika. Pocinje pravo uvidjanje uzrocno-posledicnih veza, dolazi do mogucnosti hipoteticko-deduktivnog rezonovanja bez neophodnog odnosa prema realnosti, grupisanje mentalnih operacija drugog stepena. Ovo je oblast ciste misli, potpuno nezavisne od ljudske konkretne akcije.

12. STA JE POJAM KONZERVACIJE, KAKO SE MERI, NAVESTI PRIMERE

Konzervacija je jedan od ključnih pojmova u Pijažeovom teorijskom sistemu. Odnosi se na sposobnosti shvatanja da određene dimenzije objekata ostaju nepromenjene bez obzira na vidljive transformacije samog objekta. Na početku konkretnih operacija se javlja ovaj pojam. Ima značaj za kongitivnu, razvojnu psihologiju....značaj ovih istraživanja se vidi iz toga koliko je puta ova pojava bila tema radova.

13. OBJASNITI FENOMEN ANIMIZMA

Animizam je verovanje da i nezive stvari poseduju mentalne procese slicne onima koji se odigravaju u ljudskom bicu. Psihoanaliticari smatraju da se ovaj nacin misljenja javlja kod deteta koje ne razlikuje subjektivno od objektivnog. To je sklonost dece da nezivim stvarima i objektivnim pojavama pridaju osobine zivih stvorova. Javlja se kod dece od 4 do 7,8 godine., kada se stvara intuitivna misao.

14. OBJASNITI UNIVERZALNOST PIJAZEOVE TEORIJE RAZVOJA INTELIGENCIJE

Kritika se odnosi na eksperiment na pripadnicima različite kulture...Pripadnici društva sa nižim stepenom razvoja, kako tehnološkim tako i psihološkim, postizali su niže rezultate, za razliku od pripadnika zapadne kulture. Kao i u drugim slučajima, tako i u ovom dolazi do dominacije zapadnih stavova i kulturoloških obeležija. Kritikovali su njegovu nepravdenost i moguće da je on favorizovao u svojim eksperimentima i istraživanjima, upravo samo zapadno društvo, tako da je ovaj eksperiment poprilično dobio subjektivan karakter, uspeh širokih razmera ali samo zato što je to odgovaralo dominantnim društvima (koja su i danas takva).

15. STA JE PSIHOANALIZA I STA SVE ONA ISPITUJE

Psihoanaliza pocinje kao razotkrivanje duboko skrivenih motiva covekovog ponasanja. Tvorac ove teorije je Sigmund Frojd. Psihoanaliza proucava dva aspekta: dijagnosticko terapijsku

tehniku (razvija se na osnovu istrazivanja u domenu patologije, analize simptoma neuroticara), i teoriju licnosti (govori o strukturi i razvoju normalnog coveka). Psihoanaliza ispituje: -nesvesno, san, -nemoralne porive coveka, -incestne zelje, -homoseksualne fantazije.

16. 4 OSNOVE PSIHOANALITICKOG UCENJA O STVARALASTVU

1. Sublimacija-opsti mehanizam odbrane licnosti od nepoviljnih efekata frustracije(usmeravanje infantilnog impulsa sa neprihvatljivog ka prihvatljivom smeru delovanja). Melani Klajn: sublimacija je posledica zelje da se otklone efekti sopstvene destruktivnosti.

2. Katarza- mehanizam oslobadjanja od untrasnje tenzije, rasterecenje nagona. Ovaj mehanizam identican je umetnosti i neurozi, a postize se projekcijom svog untrasnjeg problema. Vilhelm Štekel je smatrao da je svaki umetnik neurotik, sto obrnuto nije slucaj.

3. Regresija u sluzbi „ja“- ucenje Ego psihologije koje smatra da ljudski ego (ja) ima sopstvenu snagu , a da ne zavisi sve od super-ega i ida. Cilj je realizacija infantilne seksualnosti kroz fikciju, tamo gde se sme, a stvaralac se po zavrsetku dela vraca u realnost, za razliku od neuroticara za koji nije stvaralac i za koga je ovaj proces iverzibilan.

4. Objekat kateksa i fantazija- energija ida usmerava se preko primarnih procesa (fantazije, mastarenja) ka sekundarnih procesa koje vodi ego (opazanje i misljenje), a preko njih se vezuje za realnost. Fantazija i narcizam (primarni procesi) pokrecu stvaralastvo, ali tek ce sekundarni procesi (opazanje i misljenje i preko njih socijalizacija) da ih oblikuju u delo.

17. OBJASNITI PSIHOANALITICKO UCENJE O SNOVIMA

Tumacenje snova kao dodatak teoriji stvaralastva- san je carski put u nesvesno, on je najbolji indikator veze svesnog sa nesvesnim i podsvesnim,, najpodesniji za analizu veze izmedju simptoma i njegovog simbolickog znacenja, i njabolje mesto „zadovoljenja“ zelja. San je ispujenje potisnute zelje. Zakoni koji upravljaju snom, a koje Frojd opisuje jesu: cenzura (koja latentne misli preobrazava u manifesni sadrzaj sna), sazimanje, pomeranje, ikonicka priroda, dramatizacija i sekundarna obrada. Svaka terapija i neuroticara i stvaralaca pocinje analizom snova. Najveca zasluga psihoanaliticke teorije je dovodjenje u domen nauke i istrazivanja necega sto je bilo poznato vekovima: slicnost simbola snovaa i simbola umetnosti, tj stvaralastva i njihove zajednicke potrebe za mmaskiranjem.

18. OSNOVNA RAZLIKA IZMEDJU FROJDOVE I JUNGOVE PSIHOANALIZE U PRISTUPU STVARALASTVU

Karl Gustav Jung odvaja se od Frojda zasnovavsi svoje ucenje o kolektivnom nesvesnom , odnosno o arhetipovima (o kojima pola veka pre njega vec govori Nikolaj Danilevski). Arhetip je definisan kao spoj genetskog i ucenjem prenetog kolektivnog nasledja koje postoji kroz vise vekova ili generacija). Jung napusta Frojdov panseksualizam, a traganje za smislom sne ne vidi vise kao traganje za uzrokom neuroze. San je neka vrsta arhaicnog jezika , ali interpretacija sna ipak zavisi od licnosti snevaca. Stvaraoc te kolektivne simbole prisutne u snovima ne proizvodi, vec ih otkriva i primenjuje. Jungovo shvatanje jezika simbola je znatno slozenije od Frojdovog.

Tri osnovna polja u kojima se simboli javljaju jesu prema Jungu: san, religija i umetnost, ali oni se razlikuju po tome sto je upotreba simbola u snu nesvesna, a u religiji i umetnosti svesna. Svi simboli su prirodni i spontani, a neke namerno stvaramo. Snovi rade sa simbolima dok umetnost i religija operisu znacima. Ipak ova tri polja su medjusobno zavisna i povezana. San ima prvenstveno kompenzatornu ulogu jer radi na uspostavljanju ravnoteze izmedju svesnih i nesvesnih delova licnosti. Mentalno zdravlje po Jungu jeste povezivanje svesnog i nesvesnog na njihovim paralelnim putevima, a njihovo odvajanje daje psihicku bolest. Da nije sna, sve vazne ljudske egzistencijalne odluke ostale bi bez izvora i smisla starih sadrzaja, odnosno bez poruke nasledja nasih predaka.

19. VEZA SNA I UMETNOSTI IMA VISE RAVNI. OBJASNITI SVAKU OD NJIH

Prva kategorija ili RAVAN - bavi se najjednostavnijom vezom sna i umetnosti, odslikavanjem sna u umetnosti i stvaralastvu, odnosno vezom stvaralastva i metaforom sna.

Druga kategorija ili RAVAN - bavi se ispitivanjem na koji nacin san utice na resavanje problema umetnika i stvaraoaca, kao i u cemu doprinosi samom cinu stvaranja, odnosno na koji nacin on intervenise kao rezervoar covekovog nesvesnog bica koji resava probleme covekovog svesnog bica.

Trecu kategoriju ili RAVAN - bavi se ispitivanjem bioloske i neuroloske uloge sna u umetnosti i stvaralastvu, odnosno bioloskim smislom sna.

Cetvrta kategorija ili RAVAN jeste poredjenje jezika umetnosti i jezika sna i ona dotice sve prethodne navedene ravni i ispitivanja.

20. OBJASNITI BIOLOSKI SMISAO SNA

Bioloska uloga sna je da otklanja rigidnost mozdanog sistema tako sto brise privremene kompetence mozga koriscene tokom dana i tako ih spreca da se ustale cime se mozgu vrecaju fleksibilnost, slobodu i originalnost bez kojih nema stvaralastva.

21. OBJASNITI UCENJE O LOKALIZACIJI FUNKCIJA U MOZGU I NAVESTI PRIMERE „ZA“ I „PROTIV“ TOG UCENJA

Anatom Franc Jozef Gal razvija učenje poznato po imenu frenologija, učenje o smestaju sposobnosti i psihickih funkcija u posebne delove glave. To je pocetak učenja o lokalizaciji u mozgu koje ce dati snazan zamah ispitivanjima. Smatrao je da se svaka funkcija nalazi u odredjenom delu mozga odnosno glave. Potvrde za ovo učenje dosle su preko nekih jasno pronadjenih lokalizacija: Broca u levoj hemisferi nalazi se centar za govor, Penfield nalazi mapu motornih zona koje potvrđuje klinicki Vernike, Brodman dalje razvija mapu mozga lokalizovanih funkcija, odnosno neurona koji su specijalizovani za razlicite zadatke. Tzv „beline“ na takvim mapama nazvane su „asocijativnim zonama“, odnosno zonama koordinacije datih lokaliteta interakcije mozga. Ipak takva istrazivanja nisu potpuno potvrđena na coveku, vec se samo donekle moze govoriti o regeneraciji izgubljenih sposobnosti. Prosto, funkcije mozga coveka su veoma razlicite i na razlicit nacin se obnavljaju ili ne obnavljaju. Potkrepljenja protiv lokalizacije funkcija u mozgu: Mari Zan Pjer Flurensa posle ispitivanja lezija mozga kod zivotinja pobija tezu jasne lokalizacije mozdanih funkcija i govori o holistickom radu mozga, radu mozga u celini. Ovu tezu donekle potvrđuje Herman Munk proucavajući zivotinje kod kojih je doslo do povreda cula, ali gde drugi delovi mozga preuzimaju funkcije povredjenih delova i gde dolazi do oporavka ostecenog.

22. STA SU „VARIJANTNE“ A STA „INVARIJANTNE“ FUNKCIJE MOZGA

InvARIANTNE su potpuno automatizovane i obavljaju sve uvek isto kao npr refleksi. Varijantne zahtevaju znatno veci stepen slobode u realizaciji kortikalne funkcije. Stepem slobode u variranju funkcija mozga opada niz mozdano stablo.

23. OBJASNITI FUNKCIONALNI SISTEM MOZGA PREMA UCENJU PJOTRA ANOHINA

Ruski istraživač Pjotr Anohin razvija učenje o funkc. sistemu mozga koji obuhvata više instanci u mozgu i više releja, više potencijalnih puteva i organa-realizatora. Funkcionalni sistem je ustvari biološka integracija, tj deo organizma sa jedinstvenim svojim zadatkom.

24. NAVESTI KOJI SMEROVI ORGANIZOVANJA FUNKCIJA MOZGA POSTOJE

Postoje barem tri smer:

1. Gore-dole (vertikalni smer) – ovo je smer filogeneze. Istraživač Meklin kaže da su u čoveku po vertikali raspoređena barem tri relativno posebno organizovana mozga: mozak reptila, mozak prezivara i mozak primata.

2. Napred-nazad (sagitalni smer) - ovde imamo tri bloka: kognitivni (prima i obradjuje informacije), smesten iza „rolandove fissure“, konativni blok (planira i realizuje), ispred „rolandove fissure“, i emotivni blok (vrsi biolosko-organski komentar zbivanja), smesten u zidove centralnog sagitalnog proreza.

3. Levo-desno (frontalni smer) - ovde je u pitanju lateralizacija funkcija prema hemisferama. Iako se zna da je leva hemisfera mozga zaduzena za desni deo tela i obrnuto, postoje i mnogo finije razlike u radu hemisfera mozga. Govor je recimo vezan samo za levu hemisferu mozga ali u vecini akcija i mozdanih funkcija ucestvuju obe hemisfere mozga.

25. OBJASNITI HIJERARHIJSKI I HETERARHIJSKI SISTEM MOZGA

Hijerarhijski – jako dobro objašnjava nize nervne funkcije sa malim stepenom slobode, kao što su refleksi, instinkti i automatizovane radnje. Ali više nervne aktivnosti, pre svega učenje i misljenje, koje zahtevaju „otvorenost sistema“ organizovane su na jedan mnogo složeniji način.

Heterarhijski - ovo je model mozga koji bi odgovarao najvišim nervnim funkcijama gde je potrebna plasticnost izvršenja i revnopravnost podistema mozga. Tu nužno mora da postoji „dogovor“ podistema, kako bi se izvršile najviše funkcije kojima je često potrebna fleksibilnost odluke, budući da postoji više načina izvršenja iste biološke funkcije. Samo instinkti i refleksi imaju gotove programe ponašanja za potpuno predvidljivu budućnost. Kod viših funkcija budućnost nije u potpunosti predvidljiva jer se moraju izvršavati akcije koje u prošlosti nisu bile predviđene, odnosno sve ono što spada u originalne i nove radnje ili rešenja.

26. NAVESTI EKSPERIMENTALNE DOKAZE ZA TEORIJU DINAMICKIH KOMPETENCI

1. Originalnost životinjskih i ljudskih postupaka zavisi najviše od inteligencije, talenta, motivacije itd. Ali svi eksperimenti u psihologiji životinja i ljudskog učenja pokazuju da faktor odmora doprinosi nalazenju kasnijih originalnih rešenja u različitim zadacima.

2. Svi eksperimenti sa lišavanjem sna ukazuju na plauzibilnost ove teorije sna kao regulatora i brisaca rigidnosti mozga. Posle nekoliko neprospavanih noci motorika ispitanika se bino ne menja ali misljenje odnosno više funkcije su poremećene. U čuvenom eksperimentu Dingiza, posle 48 sati nespavanja matematicari postdiplomci nisu bili u stanju da reše najjednostavnije matematicke zadatke. 3. Klasični eksperimenti sa lišavanjem sna Dementa, Ezerinskig i Klajtmara radjeni još sedesetih godina prošlog veka dokazali su staru psihoanalitičku Jungovu i Frojdovu ideju da su snovi nužni za duševno zdravlje i da san regulise duševne procese. Lišavanje REM faze sna odnosno faze dubokog sna u kojoj se sanja posle nekoliko dana, dovodi ispitanike u stanje halucinacija i čulnih prividjanja. Eksperimenti pokazuju da u lišavanju sna strada prvo fleksibilnost mozga za koju je san upravo zadužen, pa tek onda propadaju nize

funkcije mozga. Covek je upravo onoliko kreativan koliko mu to snovi omoguce, brisuci, zaboravljajuci stare klisee ponasanja i praveci prostor za nova resenja, jer se posredstvom sna ponovo stvara ponovo stvara fleksibilost i slobodnost duha.

27. NAVESTI SLICNOSTI I VEZE STVARALASTVA I SNA

Umetnost i san odvajaju licnost od neposredne fizicke realnosti. I umetnost i san sluze za izgradnju jedne nove realnosti, koriste simbole sa visestrukim znacenjem, upotrebljavaju te simbole za uspostavljanje komunikacije izmedju delova unutar licnosti, povecavaju fleksibilnost u donosenju odluka, otvarajuci put novim buducim reakcijama, odnosno smanjujuci mogucnost da se ponovi ona reakcija ili onaj nervni put koji ima bioloski prioritet jer je jednom vec upotrebljen, vracaju slobodu licnosti. Dakle, slicnosti izmedju umetnosti i sna nalaze se u njihovom bioloskom i psiholoskom smislu a nikako u estetskom vrednovanju.

28. RAZLIKA IZMEDJU BIOLOSKOG I PSIHOLOSKOG ZNACENJA SNA

To su dva nezavisna nivoa koja koegzistiraju i ne poricu jedna drugu. Bioloska uloga sna je odmor a psiholoska prestanak interesovanja za svet.

29. STA JE PSIHOLOGIJA I KOJI SU NAJPOZNATIJI ISTRAZIVACI OVE NAUKE

Psihologija je nauka koja proucava dusevni i duhovni zivot i njegove bolesti u svim njihovim

obicima. Ona obuhvata naucni pojmovni deo (psihopatologija) i primenjeni deo (psihijatrija i klinicka psihologija). Psihopatologija se u svim svojim istrazivanjima sluzi kako proucavanjima psihologije tako i proucavanjem somatske medicine. Najpoznatiji francuski psihijatri: Eskirol i Pinel, najveći istrazivaci i naucnici u ovom polju: Karl Jaspers, Šarko, Dele, Krepelin, Krečmer, Kreft-Ebine, Korsakov, Blojler i dr..

30. OBJASNITI POJAM NEUROZE I NJIHOVE PODELE

U ovu grupu spadaju psihicka odstupanja, konflikti, frustracije koje ne zahvataju samoga coveka niti coveka u celini (psihastenija, inhibicija, razdrazljivost). Neuroze mogu da budu organske (na somatskom podrucju) i psihicke (psihoneuroze). Najcesci oblici neuroza: neuroze straha, prisilne neuroze, neurastenija, histerija. U neuroze decijeg doba spadaju: mentalna anoreksija, bulimija, nocno mokrenje, izmetanje, nocni strah, konverzije, histericke oduzetosti, vegetativne neuroze itd. Ono sto je za sve neuroze karakteristicno je da su sasvim izvesno domen patoloskog, tj bolesnog fenomena, ali da u ovakvim stanjima licnost ne gubi kontakt sa realnoscu.

31. OBJASNITI POJAM PSIHOZE I NJIHOVE PODELE I PODVRSTE

Psihoze predstavljaju ponor izmedju zdravog i bolesnog u licnosti i u pitanju su oboljenja koja obuhvataju celinu licnosti odnosno gde dolazi do prekida kontakta bolesnika sa realnoscu. Psihoze mogu biti: .1. organska oboljenja mozga i endogene psihoze (ovde je somatska osnova nepoznata ali je rec o oboljenjima mozga ili o trovanjima koja su kao takva u patologiji locirana, lokalizovana i prepoznata). Tu spadaju npr: psihoze kod tumora mozga, epilepsije, demencije sa trajnim propadanjem licnosti (npr alchajmerova bolest), Pikova demencija, Hantingtonova bolest, senilna demencija, arterioskleroticka demencija itd..

2. afektivne psihoze kod kojih jos nije pronadjena jasna mozdana lokalizacija iako su

pronadjene porodicne sklonosti: a) ciklotimija ili manijakalno depresivna psihoza (u pol depresije spada melanholija): manija (akutna, delirantna), b) shizofrenija u oblicima: shizofrenija simplex, hebephrenia, katatonija, shizofrenija paranoides. .3. reaktivne psihoze mogu biti organske i afektivne, jer su one privremena reakcija ili na neko oboljenje ili trovanje mozga (alkoholne psihoze, toksikomanija), ili na neki zivotni udes ili stres ..

32. NAVESTI PRVE OBLIKE DEPRESIJE, MANIJE I MELANHOLIJE U ISTORIJI I KAKO JE TEKAO DALJI RAZVOJ U DEFINISANJU OVIH BOLESTI

U 4 veku p.n.e Hipokrat je opisao depresiju i melanholiju. Mel.opisje kao bolest koja nastaje usled izliva crne zuci u mozgu (melanos-crn, chole-zuc), a to izaziva ogromnu tugu. U 2 veku nove ere Arateus iz Kapadokije opisuje stanja depresije i manije. U 6 veku nove ere Sveti Jovan Lestvičnik opisuje stanja besnila i potistenosti, tuge (agresije i depresije). 1854.Falret opisuje tzv „cirkularno ludilo“ a 1882.Kalbaum manicno-depresivnoj bolesti daje ime „cyclothymia!. 1882 Krepelin dalje istrazuje ovo oboljenje.

33. NAVESTI NAJVAZNIJE SIMPTOME SHIZOFRENIJE U CELINI

Halucinacije, sumanute ideje, poremećaji misljenja, poremećaji volje, socijalno povlacenje, depresija, nedostatak osecaja za bolest, osecaj upravljanja od drugih

34. STA JE SUSTINA „GEŠTALISTIČKOG“ SHVATANJA STVARALASTVA

1. gestalisti tvrde da je sama priroda organizovana kroz forme koje nisu slucajne vec nuzne,

2. celina je vise od zbira svojih delova i ona se na te delove moze svesti. Ovo vazi i kod procesa percepcije odnosno ljudskog opazanja, kao i kod doživljaja umetnickog dela. Celina je nosilac znacjenja.

35. STA JE SUSTINA BIHEJVORISTICKOG SHVATANJA STVARALASTVA

Biheviorizam sve svodi na posmatranje ponasanja na odnos stimulusa i reakcije. Umetnost i stvaralastvo je bilo nemoguće predstaviti kao prostu s-r semu ili misicno-zlezdanu reakciju organizma. Medjutim pocela je da se razvija nauka o fizioloskim i nervnim zbivanjima u mozgu pri estetskom dogadjaju, o fizioloskim promenama koje prate estetsko vrednovanje. Ta istrazivanja koristila su stara fizioloska otkrica kao sto je otkrice „centra za nagradu i kaznu“ u prednjem hipotalamusu. Pretpostavka je da se uzivanje u umetnosti prevodi u osecaj zadovoljstva. Dalje se pretpostavlja da je u osecaju zadovoljstva kljucna uloga emocija.

36. DEFINISATI PSIHO PATIJE NJIHOVO ZNACENJE I KARAKTERISTIKE

Ovde spadaju karakterni poremećaji licnosti koji se karakterisu smanjenim osecajem krivice ili njegovim nepostojanjem. Psihopatski poremećaji su oni u kojima bolesnik agresiju ne usmerava ka unutra tj protiv sebe vec uvek prema spolja, odnosno prema drugim ljudima. Postoje razliciti tipovi psihopatija, a svim ovim stanjima zajednicko je to da se veoma tesko tretiraju psihoterapijom, upravo zbog nepostojanja osecaja krivice i nedovoljnog emotivnog uvida. Kod najtezih slucajeva psihopatije, pacijenta je potrebno izolovati od zajednice.

37. OBJASNITI ODNOS STVARALASTVA, NEUROZE I PSIHOZE

Može se reći da je svaki stvaralac neuroticar, ali ne i obrnuto. Da bi stvarao, umetnik se nužno potapa u nesvesno i često regredira na nizi stupanj psihickog funkcionisanja u toku samog stvaralackog cina. Tom psiholozi i psihoanaliticari opisuju kao „regresiju u službi Ja“ koja je umetniku potrebna da bi iz nesvesnog dela svoje licnosti crpeo motiv stvaranja, kao iz sna. Medjutim upravo snagom svoje stvaralacke licnosti umetnik iz tog procesa izlazi neostecen sa stvorenim umetnickim delom, za razliku od bolesnog coveka koji ostaje u regresiji, ne vracajuci se vise u realnost. Razlika izmedju stvaraoaca i psihoticara sastoji se u tome sto psihoticar koji nema stvaralacke sposobnosti ili neki talenat, kada dodje do regresije i preplavlivanja nesvesnim ostaje u bolesti, dok stvaraoac iz takvog stanja kroz svoje stvaranje sam izlazi. Nema gotovo ni jednog stvaraoaca koji svoja dela nije posvetio problemu i temi smrti, izlazeći tako sam kroz svoje stvoreno delo bez terapeuta iz stanja melanholije i teske depresije.

38. NAVESTI UMETNIKE I STVARAOCE KOJI SU SE U SVOM STVARALASTVU INTENZIVNO BAVILI FENOMENOM SMRTI

U filozofiji: stojici, Epikur, Sokrat, Kant, Niče, Monteskiye, Volter, Montenj, Šipenhauer, Kjerkegar, Paskal, Bergson, Ruso, Vitgenstajn, Marks, Jankelevič, Hegel, Sartr. U nauci: Levi-Bril, Frejzer, Jung, E. Moren, Vajsman, Tesla.. U knjizevnosti: Dostojevski, Tolstoj, Majakovski, Gete, Malarme, Rilke, Remark, Nerval, Balzak, Igo, Hajne, Hofman, Kafka, Kami, E.A. Po, Bataj.. U slikarstvu: Rembrant, Goja, Munk.. U muzici: Rahmanjinov, Šostakovič, Vagner, Mocart, Betoven

39. OBJASNITI OSNOVNE PSIHOLOSKE RAZLIKE U TRADICIJI ZAPADNE I ISTOCNE CRKVE KOJE SE ODRZAVAJU U LJUDSKOM STVARALASTVU

Pored verskih razlika u tzv dogmama, postojale su i cisto psiholoske razlike izmedju dve hriscanske tradicije:

1. odnos prema pra-grehu razlicit je u tradicijama podeljenog Hriscanstva: zapadno hriscanstvo vise insistira na prvobitnom grehu i na apriornom kaznjavanju vernika, koje ima preventivnu ulogu. Akcenat je stavljen na opsesivno, sto cesce cinjenje dobrih dela koja iskupljuju, bez preteranog insistiranja na emocijama. Apriorno kaznjavanje na kome istocnohriscanska tradicija ne insistira, stvara kroz vekove kod zapadnih Hriscana posebne crte karaktera i cini svakako veliku psiholosku razliku izmedju dveju tradicija.

2. odnos prema duhovnom i dusevnom zivotu razlicit je u dve tradicije: zapadno hriscanstvo usmereno je na razvoj materijalne i egzaktne nauke. Za to vreme epicentar interesovanja hramova istocne crkve punih duhovnosti i mistika, jeste sam covek odnosno njegova psihologija. U ovoj tradiciji ne razvija se egzaktna nauka, ali se razvijaju prva ucenja o ljudskoj dusi, odnosno prva psihologija. .3. odnos prema kategoriji iracionalnog je razlicit u dve tradicije: u istotiji zapadne crkve postojala je tzv institucija „ludih u Hristu“ , ali je ona veoma brzo potisnuta, dok je istoriji istocne crkve institucija „Jurodivih“ trajala veoma dugo. Takodje zapadni Hriscani se veoma efikasno obracunavaju sa ljudima iracionalnog ponasanja, dok takvog pogona u istoriji istocne crkve nije bilo. Hriscanski odnos prema dusevnoj bolesti u tradiciji istocne crkve nije bio isti.

40. OBJASNITI SLICNOST I RAZLIKE JUNGOVE INDIVIDUACIJE, PUTA HRISCANSKOG OBOZENJA I STVARALASTVA

Put Hriscanskog sazrevanja ili jungovski receno, put covekove individuacije je veoma dug, odnosno dozivotan, a taj postepeni put ujedno predstavlja i postepeno budjenje stvaralackog u coveku, odnosno ljudskog stvaralastva. Pojam idividuacije Jung prvi put koristi u svojoj knjizi „psiholoski tipovi“ 1920. god. iako je tu ideju vec razvio u svojoj doktorskoj disertaciji „O psihologiji i patologiji takozvanih okultnih fenomena“ 1902.god.

O pojmu posebnosti su govorili jos Aristotel, Lajbnic, Spinoza idr.. Individuacija je duhovno napredovanje koje traje citav zivot i poklapa se sa budjenjem stvaralackog u svakom coveku. To je sazrevanje ljudske licnosti koje ne završava u upojedinjavanju i upojedinjenju, vec u dubokoj sabornoj vezi sa celinom i zajednicom.

Put individualizacije je :

1. psiholoski razvoj i put sazrevanja ljudske duse do njenih najvisih dometa,
2. jedinstvo njenih svesnih i nesvesnih delova
3. ukljucivanje istorijskih korena osobe (stvaraoca) u svet njegove sadasnjosti (pomirenje sa arhetipom, njegovo spoznavanje). Najvisi stupanj samorealizacije je stizanje do samoga sebe.

Jungova individuacija podrazumeva 4 stepena: 1. senka, 2. persona, 3. animus i anima, 4. sopstvo.

Ono sto je jednako i procesu individuacije i u pravoslavnom putu obozenja jesu 4 elementa: licnost, sloboda, stvaranje, i istorija. Svaki Hrisćanski put obozenja jeste kao i put individuacije, put unutrašnjeg rada na sebi koji traje citav zivot. Postoji slicnost Jungovog shvatanja individuacije i citavog pravoslavlja. Sveti Maksim Ispovednik, carigradski monah, smatrao je da se proces obozenja odvija u tri stepena: kroz ozdravljenje afektivnog, emotivnog zivota, kroz ozdravljenje sazajnih sposobnosti, kroz završni misticni put do bogopoznanja.

Pravoslavni put obozenja ili individuacije u svojoj ideji unutrašnjeg razvoja i rada coveka na sebi podrazumeva pet stupnjeva:

1. stupanj eikone-ljudske prirode coveka koji voli misli i stvara,

2. stupanj metanoie- trenutak kada covek svesno odluci da zivot vodi „u Hristu“,

3. stupanj apatheie-u kome dolazi do dugotrajnog prociscenja od strasti, grehova, i agresivnih nagona. Ovde je veoma vazan pojam pokajanja.

4. stupanj prosvetljenja- u kome hriscanski mistiocari tvrde da vise ne zive „ja“ vec da zive Hristosa u njima.

5. stupanj theosis-ili obozenja, rasta, punoce i sjedinjenja sa Hristom.

Proces individuacije cesto je pokrenut nekom nevoljom veoma cesto bolescu, psihozom, posle koje dolazi do reorganizacije licnosti i pocinje pravi put traganja za sobom. Iako neka bolest provocira taj pocetak, stvaralac posle toga svesno bira svoj put do sebe i do ravnoteze u slobodi. Prema Jungu u procesu individuacije sve je u dejstvu i sa dejstvom i socijalnim cinicima i genetica. Kada je rec o stvaracima, vazna su oba faktora za proces individuacije, a drugi je cesto determinisuci. Posebno bitno u procesu individuacije kod stvaralaca jeste odnos prema zlu. Po Jungu individuacija je silazenje u zlo da bi se ono bolje upoznalo i pobedilo. Stvaralac upravo ulazi u zlo i kroz svoje delo iz njega preobrazen i neostecen izlazi.